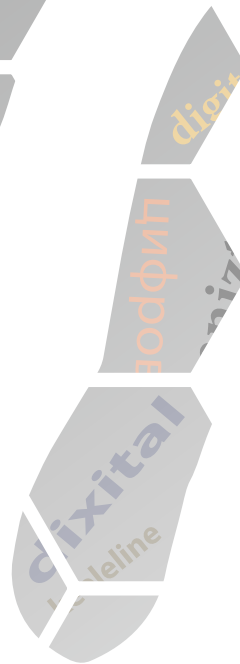
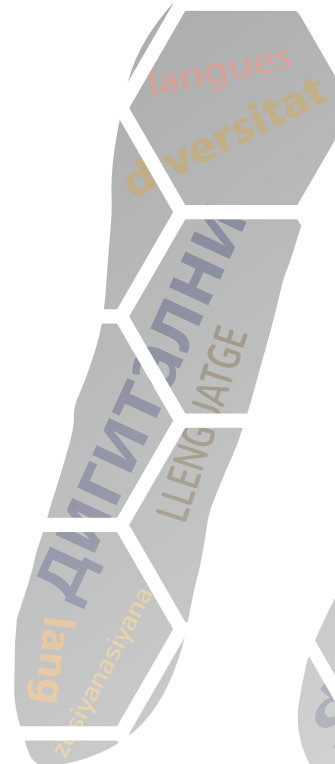
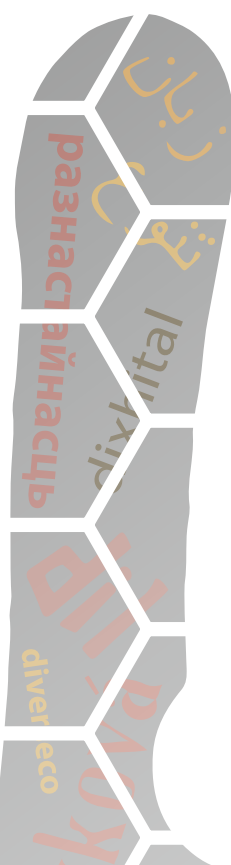

The Digital Language

Diversity Project

Karjalan digitaline hengihjämisp akkavus

DLDP-rekomendatsiet karjalan kielen digitalizen elinvoimazuon kohendamizeh

Imprint

Karjalan digitaline hengihjämispakkavus — DLDP-rekomendatsiet karjalan kielen digitalizen elinvoimazuon kohendamizeh

Authors:

Tuomo Salonen, Paola Baroni, Klara Ceberio Berger, Antton Gurrutxaga Hernaiz, Davyth Hicks, Eleonore Kruse, Valeria Quochi, Irene Russo, Anneli Sarhimaa, Claudia Soria

This work has been carried out in the framework of The Digital Language Diversity Project (www.dldp.eu), funded by the European Union under the Erasmus+ Programme (Grant Agreement no. 2015-1-IT02-KA204-015090)

© 2018

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Cover Design: Eleonore Kruse

Disclaimer

This publication reflects only the authors' view and the Erasmus+ National Agency and the Commission are not responsible for any use that may be made of the information it contains.

 www.dldp.eu

 www.facebook.com/digitallanguagediversity

 dldp@dldp.eu

 www.twitter.com/dldproject

1. Karjalan kieli, lyhyt ezittely

Karjal kuuluu uralilazeh kielipereheh, baltikku-suomelazeh oksah. Se poikkenou oksan päivänlaskupuolizis da suvipuolizis kielis, mi tarkoittau, što se on lähästy suguu vepsän, ižoran da lyydin kielile dai suomen päivännouzu puolen murdehile. Nygöi karjalua paistah Ven'al Karjalan tazavallas i Tverin alovehel, dai Suomes, mis pagizijat ei ollah keskitytty nimile yhtele alovehele. Suomes karjalua paistih ennevahnah Raja-Karjalas, mittumistah Kainuun rajakylis da Petsamon alovehel. Toizen maailmanvoinan jälles nämä alovehet luovutettih Nevvostoliitole, da niilöin eläjät, karjalan pagizijat keral, eloitettih uvvessah ymbäri Suomie. Karjalas tuli Suomes ei-alovehelline kieli, kudaman pagizijat ollah ken kus ymbäri muadu.

Kielitijjos karjala juatah kahteh piämurdeheh: livvinkarjalah da varzinaskarjalah, kudamis jälgimäine juatah ielleh vienankarjalah da suvikarjalah.

Karjalan kielen pagizijoin miäriä on vaigei laskie tarkah. Vuvven 2010 rahvahaliston čotaičendas 25 605 ristikanzua Ven'an federatsies sanottih što hyö paistah karjalakse, da äijän muudu ilmoitti što hyö ollah etnillizet karjalazet. Kielitaijon ičelaskemizen ebävarmus da etnizyön peittäminen pitky perindeh ahtistelendoin varavos tarkoittau, što nämä luvut ollah vähembi luotettavat. Suomes karjalankielizet ei nävytä rahvahaliston čotaičendis libo toizis virallizis registrois, i sendäh parahimmat laskendat pagizijoin miäräs ollah yksittäzil tutkijoil. Jälgimäzin lasku, kudaman luadi Anneli Sarhimaa ELDIA-tutkimuksen tuloksien da historientutkii Tapio Hämysen tutkimuksien pohjal, laskou što Suomes on 11 000 ristikanzua, kudamat paistah hyviä karjalua, da toizet 20 000, kudamil on vähäizen neroloi karjalan kielies.

2. Karjalan digitaline elinvoimazus

2.1 Karjalan digitalizen elinvoimazuon laskemine

Karjalan digitalizen elinvoimazuon laskemizeh käytettih Digitalistu elinvoimazusmittarii, muga kui on kuvailtu tekstas "How to use the Digital Language Vitality Scale" (Ceberio et al., 2018). Mittarih suatih tarvittu tiedo yhtistelemäl DLDP-nevvonandajien azientundiitieduo da kielen pagizijojien tiedoi, kudamii kerätth internetas luajitun kyzelyn avul.

Kyzelys oli monii eri tiemoi, ezimerkikse:

- » *Vähemmistökielen taido*: iče miäritetty taido karjalan kieles da sih liitetyt affektiivizet, identitiettah yhtistetyt libo instrumentalizet arvot;
- » *Aktivistiruado*: Ongo vastuaju kieliaktivistu;
- » *Kielen käytändän vällys da ylehzys*: käytetähgo kieldy enimyölleh paistus libo kirjutetus muvos? Vaiku ebäviralizis yhtevykses libo sežo virallizis? Kui puaksuh kieldy käytetäh nämmis kontekstois?
- » *Sähkölline viestindy*: Käytetähgo kieldy sähköpoštas, tekstuviestilöis libo čattuandas? Käytetänneh, kui puaksuh? Ei käytetäne, mintäh?
- » *Digitaline käytändy*: käytetähgo kieldy internetas blogien, forumoin da verkkosivuloin lugemizeh, kirjuttamizeh libo kommentiiroiččemizeh.
- » Käytetänneh, kuibo? Vaiku passiivizeh libo sežo aktiivizeh tabah? Ei käytetäne, mindäh?
- » *Tehnologilline tugi*: ku kielen kirjuttamizeh tarvitat spetsial'noi klaviatuuru, ongo moine suadavannu?
- » *Digitaline meedii*: ongo kielel suadavannu digitalistu meediedy, muga kui verkkosivuloi, blogiloi, verkotelevisiorua, audion i videon striimuandua, e-kniigo i muga ielleh?
- » *Wikipedii*: ongo kielel suadavannu oma Wikipedii i gu ollou, luvetahgo i kohendellahgo sidä?
- » *Sotsialine meedii*: kui puaksuh kieldy käytetäh sotsializes meedies (Facebook, Twitter, Instagram i m.i.)?
- » Kiännetty ohjelmisto da interfeissat: ongo kielele kiännetty interfeissoi, ohjelmistoloi da sotsializen meedien interfeissoi? Gu ollou, käytetähgo kiännettyi verzielöi?
- » *Kielellizet resursat*: Ongo karjalakse suadavannu kielellizii resursoi da brujii (muga kui verkkosanakniigo, oigiehkirjutuksen tarkistustu da konehkiännösinterfeissoi)?

Ezimerkiankiettu luajittih angliekse i kiännettih karjalakse. Sendäh ku karjalas on kolme piämurrehtu, i gu murdehien pagizijat toinah ei tahtottas ottua ozua kyzelyh gu se ei olis suadavannu heijän omal murdehel, ankiettu kiännettih livvinkarjalakse, suvikarjalakse ja vienankarjalakse. Tuloksien analiziiruiččendan da ozuttelemizen kebjendämizekse kai vastavukset kiännettih sen jälles vienankarjalakse.

Kyzely luajittih vuvvennu 2016 heinykuun da syvyskuun välizenny aigannu, i se luajittih kogonah internetas Google-ankietan avul. Piäoza vastuajis lövvettih projektanke yhtes ruadajien organitsatsieloin i institutsienallizien yhtevyksien kauti. Kyzelyy reklamiiruittih sežo sotsializen meedien da persounallizien kontaktoin kauti.

Kyzelyn objektannu oldih ristikanzat, kudamat paistah karjalua da maltetah käyttöä internetua.

Kyzelyh suadih 156 vastavustu, 72 miehil i 81 naizil (3 ei sanonuh sugupuoldu). Läs puolet vastuajil oli enämbi 60 vuotta. Lopukse vastavukset normalizuiččettih da analiziiruiččettih muamonkielenny karjalua pagizijoin ristikanzoin avul.

2.2 Digitaline käytändy: kui puaksuh i mindäh karjalua käytetäh internetas

Kyzelyn tuloksis nägyy, što karjalan digitaline käytändytazo on kehittymäs, a tarviččou vie äijän ruadua. Pagizijoil on korgei kielelline ičetundo i tämä nägyy tahtonnu käyttiä kielyd verkos. Kielen verkkokäytändy on sežo osoubenno tärgiedy karjalan kielen elvyttämizele, gu ei-alovehellizenu kielivähemmistöny sen pagizijat eletäh loitton toine toizes ymbäri Suomie. Äijä tärgiedy digitalistu libo verkoresursua yhtelläh ei ole, i pagizijoil on puaksuh vajuadu libo viäriä tieduo olemassaolevis resursois.

Sotsializis verkois karjalua käytetäh enimyölleh Facebookas. Tämä voi ollah sendäh gu Facebookal on käyttäjii kaikis rahvalistojoukkolois da se sobiu putilleh leveialazeh kirjallizeh kommunikatsieh, mi mahtollistau kebjiem kontaktan karjalazienke toizis kohtis muadu, i sežo rajan yli. Tilandeh onnuako ei muutu lähiaigah, tottu karjalan käytändy Facebookas voi nousta da karjalua toinah aletah käyttämäh enämbi Twitteris i Instagramis, gu enämbi nuorii kiinnitetäh miely kieleh i ruvetah käyttämäs sidä, i gu karjalan elvyttämisruado suau enämbi nägyvysty suomalazes poliittizes paginas.

Tulokset ozutetah kui tärgiedy on informiiruija pagiziikollektiivua olemasolijois resursois. Verkosanakniigun da karjalankielizen Wikipedian olemasolo voitah hyövyttiä monii karjalankielizii da kogo kollektiivua, gu niilöin olemasolos tiijetäh parembah. Tulokset ozutetah sežo, što monet ei tiijetä što heijän on mahtollistu vaihtua klaviatuuruazetukset muga, što hyö voitah kirjuttua karjalazii kirjaimii. Tämä olis tärgei tiedo kollektiivale, silleh gu karjalan kirjuttamine on jygyedy, vähendäy se motivatsiedu käyttiä kielyd.

Kaikis vastuajis 73,7% saneldih što hyö käytetäh karjalua internetas. Karjalua käytetäh forumoin da verkosivuloin lugemizeh, kirjuttamizeh ja kommentiiruiččemizeh, a suurin oza ristikanzois vaiku lugou karjalakse, i ei kirjuta iče. Vastuajien enimestö sanelou sežo što hyö käytetäh karjalua vähimyölleh silloi tällöi sähköpoštas i tekstiviestilöis. Čattuandua koskijat numerualat ollah madalambat, a yksikai kudakui suuret. Vastuajien enimestö duumaiččou, što karjalua pidäs käyttiä kaikil eloksen oza-alovehil, sežo internetas. Hyö duumajah što on tärgei näyttiä, što karjal on nygyaigahine kieli, i verkkokäytändy on hyvä taba luadie muga. Pidäy yhtelläh sanuo, što läs puolet kaikis vastuajis sanellah, što verkos on kebjiembi käyttiä suomie. Tämä kuvastua nečidä faktua, što verkos on vaiku vähäize mahtollizuksii käyttiä karjalua, i äijät duumajah što karjalua on jygei kirjuttua sendäh ku kirjaimis on eroloi suomeh niskoi.

Moni vastuaju sanelou karjalankielizis verkosivulois, smartfounusobivuttamizis, verkoteleviizoras, blogilois, forumois, audion i videon striimuandus, e-kniigois, digitalizis arhiivois i bibliotekois. Nämmis kaikkii paiči on suadavannu karjalakse, libo ristikanzat tiijetäh kudakui hyvin eri resursois. Yhtelläh nennien vastuajien miäry, kudamat ei tiijetä nimittumis ielmainittulois on huomattavu. Sendäh ku vastuajat tuldih enimyölleh karjalaisorganisatsielois da verkkokollektiivois, voi arvella što hyö tiijetäh keskimiärästy parembah tänluaduzis resursois. Tämä tarkoittau, što pidäy vie ruadua äijän kollektiivan informiiruiččemisekse olemasolijois verkoresursois¹.

Kyzelyn tuloksien i tutkimuksien perustehel karjalan elinvoimazustazokse voi miäritellä "Kazvavu" (3), i kogonazustuloksekse tulou 3,2.

Al olii tablitsu ezittäy karjalan tulokset digitalizen elinvoimazuon eri indukuatoroil².

¹ Kogo raportan lugie tiäl: "Karelian: a digital language?"
http://www.dldp.eu/sites/default/files/documents/DLDP_Karelian-Report.pdf

² Indukuatorit da čökkehien merkičykset on sellitetty tekstas: Ceberio et al. 2018. "How to use the Digital Language Vitality Scale". DLDP. <http://wp.dldp.eu/wp-content/uploads/2018/08/HowToUseTheDLVS.pdf>

Internetyhtevyksen suadavus	2
Digitalizet nerot	5
Klaviatuuru	2
Internet-käyttäjien miäry	6
Kieliresursoin suadavus	2
Käytändy sähközes viestimizes	3
Käytändy sotsializes meedies	3
Internetmeedien suadavus	5
Wikipedii	3
Verkopalveluloin suadavus	4
Kiännetyt sotsializet meediet	3
Kiännetty ohjelmisto	2
Konekiändämine	3
Oma verkotunnus	3

”Mie duumaicen, shto pidäs elävyttiä karjalan kieldä da lizhätä sen käyttömahtoloi nepremennä internetas. Karjalankielizet eletäh muida kielie pagizijoin kessessä eigo voija käyttöä omua kieldä ylenäijii. Internetta voibi olla karjalan kielen pelassus!”

3. Rekomendatsiet karjalan digitalizen elinvoimazuon kohendamisekse

Tämä rekomendatsiesarju on luajittu ozannu suurembua "Digitalistu hengihjiämispakkavustu", , luadimal siel suadavannu olijois, yhtehizis rekomendatsielois karjalan kielele kielikohtazet rekomendatsiet.

Tämä luajittih valličemal "Kazvavale" tazole kuuluajat rekomendatsiet, i sežo kaččomal kohtu kohtal moizet toizile tazoile kuuluajat rekomendatsiet, kudamat sovitat karjalan tilandeheh. Tämä pidi luadie sendäh gu kieli voi kuuluo korgiembale tazole erähis kohtis (ezimerkikse digitalizes maltos), a olla vajai ezimerkiksi verkkokäytändäh da palveluloih niškoi.

Täs rekomendatsiesarjas ezitetäh erähii, enimyölleh ruohonjuuritazon toimenpidoloi, kudamien avul karjal voizi kohendua omua digitalistu elinvoimazuttu..

- » Rekomendatsiet on organizuičettu kolmeh eri ozah, kudamis jogahine liittyy tiettyh digitalizen elinvoimazuon indikuatoritiippah.
- » Karjalale vallitut rekomendatsiet ezitetäh luvettelonnu. Leviämbi sellitys on luvettavannu kogonah (anglien kielel) "Digitalizes hengihjiämispakkavukses"

3.1 Digitalizen elinvoimazuon indikuatoroin kolme tiippua

3.1.1 Digituline malto

Digitalizel maltol tarkoitetah sidä, äijängö kielel on infrastruktuurillistu i tehnolougiellistu tugie, libo äijängö sil voi ruadua digitalizes muailmas. Ehtonnu on, što kielel pidäy olal vähimyölleh yksi kirjutandusistiemu. Ilmai sidä ruadamine digitalizes muailmas on mahtottomua. Perusehtot, muga kui verkoyhtevyksen suadavus da digituline ruadomalto ollah sežo vältämättömii, gu kollektiivu vois käyttiä omua kiely digitalizes muailmas. Yhtelläh kieliresursoin da brujien olemasolo da suadavus miäritelläh äijän kielen funktioniiruiččendua digitalizis ymbäristöis. Ezimerkikse moizet funksiet kui oigiehkirjuttamizen tarkistamine smartfounis voi printsipan mugah kohendua kielen käytändiä luadimal kirjuttamis kebjiemiä da teriämbiä. Kielen digituline malto tarkoittau vaiku sen digitalistu käytändypotensiedu, a ei milläh tabua garantiiruičče, što kollektiivu tovesah käyttäy kiely. Moine on tilandeh äijän jeuroppalazen alovehellizen kielen libo vähemmistökielen niškoi: hos suuri oza nämmis kielis täyttäy kai digitalizen kyvyn vuadimukset, nennii käytetyh puaksuh ylen vähä verraten niilöin valdivoloin virallizis kielih, kudamis niidy paistah. Toizet seikat, muga kui psiholougielline ebävarmus, vajuat kirjutandunerot kielies, digitalisten käytändytuloin, muga kui forumoin da blogiloin gor'a voi miärittiä vähästy digitalistu käytändiä.

3.1.2 Digituline käytändytazo

Konzu digitalizen tazon infrakstruktuurilline tazo on turvattu, voi kielyä käyttiä moniin eri tarkoituksih eriluaduzis digitalizis meedielöis. Indikuatoroin toine joukko (6-9) vihjuau sih, kui da äijängö kiely digitalizis ymbäristölöis käytetäh. Käytetähgo sidä ezimerkikse viestimizeh, uuzien syväindölöin luadimizeh libo opastajah aijaviettoh, i äijängö. Yhtehine nimittäi täl indikuatorjoukole on syväindölöin luadimine kielel da sen käytändy viestimizes i toizis yhtevykses. Indikuatorat ollah organizuičettu muga, što ne kuvatah erähänluadustu menuo edehpäin: tekstuviestit, čattuandu da sähköpoštat ollah kirjutandu libo e-kniigoin da videokizoin luajindu täl kielel. Tämä ei tarkoita, što tämä por'atku olis mitah pordahikko, kudamua mennäh edehpäin askel kerral. Ei ole vältämätöi, što kielel pidäs olla oma Wikipedii enne kui voijah algua luadimah videokizoi. Viestindällizii ruandoi pietäh muidu yksinkerdazembinnu Gibsonin (8) lougiekan mugah. Nämmih kielen digitalizih käytändytaboih kuuluu sežo edehpäin meno yksittäzis käytändyyhtevyksespäi julgizembih (i puaksuh virallizembih) yhtevykses. Olemmo vallinnuh neljä indikuatorua täl joukole: *Käytändy sähközes viestimizes*, *Käytändy sotsializes meedies*, *Internetmeedien suadavus da Wikipedii*.

3.1.3 Digituline suavutusmalto

Digitalizeh suavutusmaltoih kuuluu indikuatoroi, kudamat vihjatah sih, midä kielel voi ludie digitalizes muailmas. Tämä on ylen eriluadune taba kaččuo sidä, äijängö kiely käytetäh

¹ <http://wp.dldp.eu/wp-content/uploads/2018/09/Digital-Language-Survival-Kit.pdf>

eriluaduzis meedielöis. Tämä nägökulmu keskitty enämbi käytänytarkoituksih, kui eriluaduzien meedielöin suadavukseh. Olemmo vallinnuh viizi indikuatorua täh joukkoh: Verkopalveluloin suadavus, Kiännetyt sotsializet meediet, Kiännetty ohjelmisto, Konekiännös da Oma verkotunnus.

3.2 Rekomendatsieloin struktuur

Joghahine rekomendatsii on jaettuh ozih täh tabah:

- » Sellitystekstu, kudai perustelou da sellittäy rekomendatsien
- » Objekturahvas kudamale rekomendatsie on tarkoitettu: ristikanzat, käytäntöjoukot da kollektiivat, organizatsiet da institutsiet, tutkimusjoukot, ohjelmistoluadijat da yritykset.
- » Ezimerkit: menestynnyzii libo mieläkiinnittäjii tapahtuksii, kudamis rekomendatsies ezitettylöi initsiatiivoi on todevutettu, libo kudamat ozutetah kui net voizi totevuttua.
- » Lizäluvendu: tekstoi, blogikirjutuksii, akadiemizii tekstoi i m.i., kudamat taritah lizäluvendua rekomendatsies
- » Vastuaju moduuli Opastusohjelmas, kudamas on tieduo rekomendatsieh niško

4. Digitaline malto

Piäaziallizet toimenpidot: Kielen valmisteleminen digitalizih ymbäristölöih

- » Perustaidonnu pidäs kohendua digitalizii neroloi vähemmistökielel
- » Pidäs varmistua hyväluaduine, aktualine internetyhtevys da verkon levei suadavus kollektiivas
- » Pidäis kannattua kielen pagizijojien (keskitazon) digitalizii neroloi, sedäh kui hyö ollah mahtollizii digitalizii käyttäjii
- » Kieliresursoin da -brujien kehittämine, yhtehizes ruavos keskenäh eri joukkoloinke (käytändykollektiivat, tutkimusjoukot, yritykset, poliitikot)

4.1 Digitalizet nerot

R1 Muamonkielenny karjalua pagizijojien digitalizien neroloin kohendamine

R1.1 Kieliopastajien, aktivistoin libo viestijien neroloin kohendamine

R1.2 Initsiatiivilöin luadimine pagizijoin informiiruiččemizekse da opastamiseksi siidy, kui hankkie da käyttii erähii viestindy- da syväindönluajinduneroloi

4.2 Klaviatuuru, kirjuttamis- da lugemistavat

R2 Klaviatuurun varmistamine omal kielel

4.3 Kieliresursoin suadavus

Kieliresursat ollat tärkei ehto korgieman tazon kielellizien tiedokonehsobivuttamizien kehittämizele.

Hos puaksuh käytetähgi sanua 'kieliresursat', pidäy ottua huomivoh što brujat pidäy sežo lasgie nečeh joukkoh. Resursoih kuulutah sanakniigat, tekstukeräilemät da korpuksset, grammatiekat, leksikualizet da terminologiellizet tiedokannat da ontolougiet. Brujih kuuluu oigiehkirjuttamizen da stii'an tarkistajat, morfosyntaktizet analiziiruiččijät, sanaluokkuanaliziiruiččijät, syntaktizet parzerat, terminolougiet da monisanazien fruazoin vedäjät, avtomuatillizet kiändäjät, paginsyntetizuatio da paginantunnustimet.

Gu voitias laskie kielen elinvoimazustazo proportsies kielellizih resursoih, olemmo organizuičennuh tekstas "How to use the Digital Language Vitality Scale" (Ceberio et al., 2018) resursat da brujat kolmeh tazoh: perustazo, keskitazo da korgien tazon resursat.

- » Perustazo: yksi- da kaksikielizet sähközet sanakniigat; digitaline korpus (<100 miljonua sanua); oigiehkirjuttamizen tarkistai.
- » Keskitazo: korpusjohtoine yksikieline sanakniigu; digitaline korpus (>100 miljonua sanua); rinnakkaskorpus; verkkokorpus; sanastonhakuohjelmisto; sanaluokkuanaliziiruiččii; yksinkerdaine konekiännös (siäntöpohjaine); paginsyntetizuatio.
- » Korgei tazo: levei korpus (>1000 miljonua sanua); monikieline korpus; syntaktine parzeru; WordNet, semantine prozessoindu; korgien tazon konekiännös (statistiekalline, hybridi, neurualine); paginantunnustin.

Tämä lajittelu on tietäväine vaiku suundua andai, i nečidä ei pidäs jällittä liijan jyrkäh, a se voi auttua javottelemah tämän indikatoran arvot, muga kui sežo al oljoiin rekomendatsieloin javottelemizes.

R3 Yksinkerdazien kieliresursoin kehittämine

Toizin kui on tipičnoidu Kazvavan tazon kielile, karjalakse on suadavannu ylen vähä sähközii sanakniigoi, i ei nimidä oigiehkirjuttamizen tarkistajua. Suadavannu on mittumiitah korpuksii. Täl tazol kielikollektiivan pidäs yrittiä kazvattamah olemasolijoin resursoin miäriä, nennien suuruttu, i eistyö uuzien brujien kehittämizes.

Tulijat toimenpidot voijah olla hyövyllizii i pättävii karjalan kielele.

R3.1 Sanakniigan luadimine

R3.2 Avtomuatilline oigiehkirjuttamizen tarkistai

R3.3 Konkordansan eččijöin jyttzyien brujien käytändy korpuseččimizes

R4 Keski- i korgien tazon kieliresursoin kehittämine

R4.2 Korpussuuruon da -monimuotozuvven kazvattamine

R4.3 Julgizen suadavannu olijan kielellizen tiijon keräimine sotsializes meedies

R4.4 Sanaluokkuanaliziiruiččijan kehittämine

R4.5 Korpusanaliziiruičendubrujien käytändy da kielenkäytändytiijon yhtistämine sanakniigah

R4.6 Enzimäzet askelet kohti paginsyntetizuatiodu da paginantunnustindu

5. Digitaline käytäntö

Piiazziallized toimenpidot: Käytändän da syväindönluadimizen da -jaguamizen kannattamine

- » Ristikanzoin stimuliiruiččemine vähemmistökielen käyttämizeh yksittäzes viestimizes da sotsializes meedies
- » Moizien syväindölöin luadimizeh stimuliiruiččemine kui verkkosivut, blogit, forumat da verkoradivo i -televiizor
- » Initsiatiivat meedien zar'adimizekse da jaguamizekse vähemmistökielel
- » Tekstuandun joukos luadimine
- » Wikipedien luadimine, kohendamine, korjuamine da päivittämine

5.1 Käytäntö sähközes viestimizes

R5 Vähemmistökielen arvon hinnoittamine persounallizes viestimizes

5.2 Käytäntö sotsializes meedies

R6 Sotsializen meedien käytändän arvon kuvuamine

5.3 Verkomeedien suadavus

R7 Verkomeedien syväindön liziämine da monipuolistamine

R7.1 Tekstuluaduzen syväindön (verkkosivut, blogit, forumat) miärän kazvattamine

R7.2 Verkopohjazen dokumenta- da tallendeharhiivan luadimine libo kazvattamine

R7.3 Striimuandu verkos ilmazien ohjelmistoloin kauti

R7.4 Digitalizien starinoin tallendamine omal kielel

R7.5 Tekstuanduinitsiatiivoin kannattamine

5.4 Wikipedii

On tovennägösty, što sinun kielel on Wikipedii, a toinah se on pieni da pagizijat ei käytetä sidä libo ei tiijetä sen olemasolos. Gu Wikipedii on ylen tärkei resursu koskijes kielen elinvoimazuttu, on tärgiedy kazvattua i kohendella sidä. Täs suures luvettelos eri Wikipedijois voi kaččuo, ongo sinun kielel suadavannu Wikipedii i gu ollou, sen tärgiembät statistiekat (libo kirjutuksien da aktiivizien käyttäjien miäry).

Gu sinun kielel ei ole Wikipedijua, maksau aloittua Wikipedii-projektu da/libo kiändiä Wikipedijan interfeissu.

R9 Wikipedijan kazvattamine korgiembale tazole

R9.1 Initsiatiivat Wikipedii-kirjutusten miärän kazvattamizekse omal kielel

6. Digitaline suavutusmalto

Piäaziallizet toimenpidot: Mahtollizuksien luadimine kielen digitalizeh käytändäh

- » Vähemmistökielazien verkopalveluloin kzyndän kannattamine
- » Ohjelmiston da interfeissoin kiändämine
- » Konekiännöspalvelut
- » Oman verkotunnuksen huommuamine

Gu sinun kieli on Kazvaval tazol on tovennägösty, što sil on suadavannu vaiku vähä libo ei nimidä digitalizii palveluloi. Tämä ei yhtelläh tarkoita, što ei vois planiiruija ennepäi da valmistella kentiä.

6.1 Verkopalveluloin suadavus

R10 Verkopalveluloin käytändymahtollizuksien kazvattamine omal kielel

Gu kieli vois ruadua digitalizes muailmas, on ylen tärgiedy što verkos voi ruadua eriluaduzii dieloloi. Tämä tarkoittau ezimerkikse moizii palveluloi kui verkobankoi, tervehyspalveluloi, ostoksien luadimistu, turizmaa, kul'tuurua libo uudizii.

R10.1 Tiijon da maltoloin keräimine vähemmistökielen käyttäikollektiivas sen tutkimizekse, mittumat ollah tärgievimbät da eniten käytetyt palvelut

R10.2 Kielen käytändän arvon hinnoittamine biznesas

R10.3 Smartfounusobivuttamizien kehittämine

6.2 Kiännetyt sotsializet verkot

R11 Sotsializien meedielöin interfeissoin kiändämisinitsiatiivat

6.3 Ohjelmiston kiändämine: interfeissat da yksinkerdazet ohjelmistot

Mahtollizus käyttöä ohjelmistoloi omal kielel on merki arvostukses. Se näyttäy, što digitaline elos on mahtollistu kielel, da se on ylen tärgiedy, sendäh gu se voi stimuliiruija käyttäjii valliččemah vähemmistökielen viestimizen da ruavon kielekse.

R12 Kollektiivuinitsiatiivoin algamine ilmazien ohjelmistoloin kiändämisekse

R13 Kielikollektiivas eniten käytettylöin ylehzien tarkoituksen ohjelmistoloin kiändämisinitsiatiivoin kannattamine

R14 Videokizät arvokkahannu elvytändymahtollizuksennu

6.4 Konekiännöspalvelut

R15 Dorogan valmistamine Google-kiändäjäle yhtehizen ozanoton kauti

R16 Vähimyölleh yhten konekiännösohjelman luadimine enemmistökielespäi